

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Χαράλαμπος Λεμονίδης   Ευτέρπη Θεοδώρου   Κωνσταντίνος Νικολαντωνάκης
Ιωάννης Παναγάκος   Αδαμαντία Σπανακά

Γ' Δημοτικού

Μαθηματικά

της Φύσης και της Ζωής

Τετράδιο Εργασιών
γ' τεύχος

Μαθηματικά Γ' Δημοτικού

Μαθηματικά της Φύσης και της Ζωής

Τετράδιο Εργασιών

γ' τεύχος

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Χαράλαμπος Λεμονίδης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας
Ευτέρπη Θεοδώρου, Εκπαιδευτικός
Κωνσταντίνος Νικολαντωνάκης, Λέκτορας του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας
Ιωάννης Παναγάκος, Σχολικός Σύμβουλος
Αδαμαντία Σπανακά, Εκπαιδευτικός

ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Ευγένιος Αυγερινός, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αιγαίου
Βαρβάρα Γεωργιάδου Καμπουρίδη, Σχολική Σύμβουλος
Πέτρος Χαβιάρης, Εκπαιδευτικός

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Κωνσταντίνος Αρώνης, Σκιτσογράφος-Εικονογράφος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Αλέξανδρος Νικολαΐδης, Φιλολόγος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Γεώργιος Τύπας, Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Όπου Ζούνη, Εικαστικός Καλλιτέχνης

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ACCESS Γραφικές Τέχνες Α.Ε.

Στη συγγραφή του πρώτου μέρους (1/3) έλαβε μέρος και ο **Ιωάννης Θωίδης**, Λέκτορας του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1. / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο:

«Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

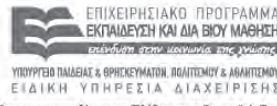
Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

Η επανέκδοση του παρόντος βιβλίου πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω ψηφιακής μακέτας, η οποία δημιουργήθηκε με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ / ΕΠ «Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση» / Πράξη «ΣΤΗΡΙΖΩ».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ανάπτυξη στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Οι διορθώσεις πραγματοποιήθηκαν κατόπιν έγκρισης του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Χαράλαμπος Λεμονίδης Ευτέρπη Θεοδώρου Κωνσταντίνος Νικολαντωνάκης
Ιωάννης Παναγάκος Αδαμαντία Σπανακά

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ Α.Ε.

Η συγγραφή και η επιστημονική επιμέλεια του βιβλίου πραγματοποιήθηκε
υπό την αιγίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Μαθηματικά Γ΄ Δημοτικού

Μαθηματικά της Φύσης και της Ζωής

Τετράδιο Εργασιών

γ΄ τεύχος

Δομή του βιβλίου

Χρωματικά σύμβολα

Κάθε κεφάλαιο, ανάλογα με τη θεματική περιοχή στην οποία αναφέρεται, έχει ένα χρώμα. Οι περιοχές είναι:

- αριθμοί
- πράξεις
- γεωμετρία
- μετρήσεις
- προβλήματα
- ◆ Επανάληψη

Σύμβολο - κλειδί για το είδος της εργασίας που ακολουθεί *

Αριθμός κεφαλαίου

Τίτλος κεφαλαίου

49 **Μέτρηση του χρόνου**

Ενώνω με μια γραμμή τα ρολόγια με την

8:25

20:00

Εικονίδια (σύμβολα - κλειδιά)

Στην πάνω αριστερή γωνία κάθε δραστηριότητας υπάρχει ένα από τα παρακάτω σύμβολα:

Ο Πυθαγόρας που σκέφτεται - Σύμβολο σκέψης: Εμφανίζεται σε δραστηριότητες νοερών υπολογισμών.

Η μέλισσα - Σύμβολο εργατικότητας: Εμφανίζεται σε δραστηριότητες εφαρμογής και εμπέδωσης.

Ο σκύλος ικνηλάτης - Σύμβολο ανακάλυψης: Εμφανίζεται στις δραστηριότητες που εισάγουν τους μαθητές στη νέα γνώση.

Ο ελέφαντας - Σύμβολο μνήμης: Εμφανίζεται στις δραστηριότητες επανάληψης.

Ομάδα μαθητών - Σύμβολο ομαδικότητας: Εμφανίζεται σε δραστηριότητες που μπορούν να γίνουν σε ομάδες.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ						
Δ	Τ	Τ	Τ	Π	Κ	Α
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Πόσες Κυριακές έ
ημερολόγιο που β

Ποια μέρα είναι η

Ποια μέρα είναι 3

Ο γιατρός είπε στην κυρία Ντίνα να παίρ
Η κυρία Ντίνα πήρε το πρώτο στις 8:15 π
στα ρολόγια πότε θα πάρει τα επόμενα δ

8:15

:

16

Αριθμός σελίδας

Δομή του βιβλίου

Αριθμός δραστηριότητας

ενότητα 8,

ου

1

ώρα που δείχνουν.

2

χει ο Ιανουάριος στο
λέπεις;

Πρωτοχρονιά;

0 Ιανουαρίου;

3

νει το χάπι της κάθε 8 ώρες.
ο πρωί. Βρίσκω και συμπληρώνω
ύο χάπια.

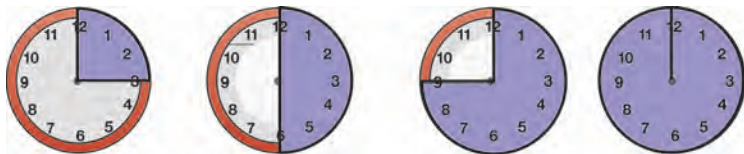

4

Κάνω τις διαιρέσεις.

5

Γράφω με κλάσμα τι μέρος του ρολογιού καλύπτει ο δείκτης, όταν κινείται:

Από το 12 στο 3

Από το 12 στο 6

Από το 12 στο 9

Από το 12 στο 12

_____

_____

_____

_____

6

Βρες στο φετινό ημερολόγιο τις παρακάτω πληροφορίες:

Ημερολόγιο 20__

Έχω γενέθλια στις.....
Η γιορτή μου είναι στις.....
Τα Χριστούγεννα είναι στις.....
Η Πρωτομαγιά πέφτει ημέρα.....
Η 25η Μαρτίου πέφτει ημέρα.....
Η 28η Οκτωβρίου πέφτει ημέρα.....
Τι μέρα είναι στις 19 Αυγούστου;
Είναι.....

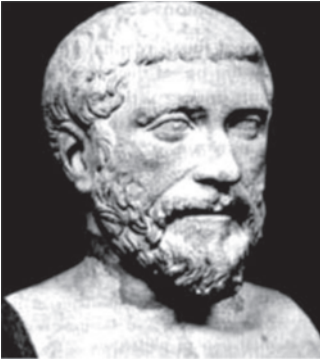
1. Προτείνουμε διαιρέσεις με υπόλοιπο όπως: 17:3, 54:10, 26:5, κτλ.

17

Σημείωση για τον δάσκαλο στους νοερούς υπολογισμούς

Οι ήρωες του βιβλίου

Πυθαγόρας ο Σάμιος (περίπου 600 π.Χ.)

Ο Πυθαγόρας ήταν ένας σπουδαίος μαθηματικός της αρχαιότητας που γεννήθηκε στη Σάμο. Ίδρυσε μια σχολή, τους Πυθαγόρειους, οι οποίοι μελετούσαν τη φιλοσοφία, τα μαθηματικά και τις επιστήμες. Είχε δάσκαλους μεγάλους σοφούς της αρχαιότητας και ταξίδεψε στην Ασία και την Αίγυπτο όπου μελέτησε την αιγυπτιακή φιλοσοφία, τα μαθηματικά, την αστρονομία και την ιατρική.

Ο Πυθαγόρας έμεινε γνωστός ως ο άνθρωπος που έβλεπε παντού αριθμούς.

Ο Πυθαγόρας

Η Κορίνα

ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Υπατία η Αλεξανδρινή (370-415 μ.Χ.)

Η Υπατία ήταν η πρώτη γυναίκα μαθηματικός στην Ιστορία και γεννήθηκε στην Αλεξάνδρεια.

Ήταν κόρη του φιλόσοφου Θέωνα, διευθυντή του Πανεπιστημίου της Αλεξάνδρειας. Γι' αυτό τον λόγο είχε την τύχη να αποκτήσει μια σπάνια μόρφωση σε μια εποχή που η θέση της γυναίκας στην κοινωνία ήταν πολύ διαφορετική από ό,τι σήμερα. Συνέχισε τις σπουδές της στην Αθήνα και στη Ρώμη εντυπωσιάζοντας όσους τη συναναστρέφονταν με το πνεύμα, τη σεμνότητα, την ομορφιά και την ευγλωττία της. Επιστρέφοντας στην Αλεξάνδρεια πολύ σύντομα αναδείχθηκε σε μεγάλη δασκάλα της φιλοσοφίας και των μαθηματικών.

Η Υπατία

Η Χαρά

Ο Γιώργος

Περιεχόμενα

Η Κορίνα

Ο Γιώργος

Η Χαρά

Η Υπατία

Ο Πυθαγόρας

Περιεχόμενα

Χρωματικά σύμβολα

Επανάληψη

- αριθμοί
- πράξεις
- γεωμετρία
- μετρήσεις
- προβλήματα

Δομή του βιβλίου 4-5

Οι ήρωες του βιβλίου 6-7

Περιεχόμενα 8-9

Ενότητα 5: Προσθέσεις και αφαιρέσεις - Αλγόριθμος του πολλαπλασιασμού

27	Κεφάλαιο 27°: Προσθέσεις και αφαιρέσεις με τετραψήφιους αριθμούς	10-11
28	Κεφάλαιο 28°: Προς τον πολλαπλασιασμό (I)	12-13
29	Κεφάλαιο 29°: Προς τον πολλαπλασιασμό (II)	14-15
30	Κεφάλαιο 30°: Ο αλγόριθμος του πολλαπλασιασμού	16-17
31	Κεφάλαιο 31°: Προβλήματα	18-19
32	Κεφάλαιο 32°: Επαναληπτικό μάθημα	20-21

Ενότητα 6: Εισαγωγή στους δεκαδικούς αριθμούς

33	Κεφάλαιο 33°: Πολλαπλασιασμός και διαίρεση με το 10, το 100 και το 1.000	22-23
34	Κεφάλαιο 34°: Δεκαδικά κλάσματα	24-25
35	Κεφάλαιο 35°: Δεκαδικά κλάσματα και δεκαδικοί αριθμοί	26-27
36	Κεφάλαιο 36°: Δεκαδικοί αριθμοί	28-29
37	Κεφάλαιο 37°: Πρόσθεση και αφαίρεση με δεκαδικούς αριθμούς	30-31
38	Κεφάλαιο 38°: Επαναληπτικό μάθημα	32-33
	Κεφάλαιο 39°: Κριτήριο αξιολόγησης	

Γ' Περίοδος

- Αριθμοί:** Αριθμοί μέχρι το 10.000.
Πράξεις: Προσθέσεις και αφαιρέσεις. Αλγόριθμος γραπτού πολλαπλασιασμού. Διαίρεσεις.
Γεωμετρία: Παζλ, πλακόστρωτα, μωσαϊκά, συμμετρία. Επαναληπτικό μάθημα στις γεωμετρικές έννοιες.
Μετρήσεις: Μέτρηση του χρόνου. Μοτίβα. Μέτρηση επιφάνειας.

Ενότητα 7: Αριθμοί μέχρι το 7.000 - Μέτρηση μάζας - Παζλ, πλακόστρωτα, μωσαϊκά, συμμετρία

40	Κεφάλαιο 40°: Αριθμοί μέχρι το 7.000	34-35
41	Κεφάλαιο 41°: Μέτρηση μάζας	36-37
42	Κεφάλαιο 42°: Παζλ, πλακόστρωτα και μωσαϊκά	38-39
43	Κεφάλαιο 43°: Η συμμετρία	40-41
44	Κεφάλαιο 44°: Προβλήματα	42-43
45	Κεφάλαιο 45°: Επαναληπτικό μάθημα	44-45

Διαβάζω τους παρακάτω αριθμούς.

2.600

2.250

2.763

2.880

2.020

2.777

1

Πόσο είναι περίπου;
Κυκλώνω το σωστό:

$$1.604 + 1.340$$

Περισσότερο από 3.000

Λιγότερο από 3.000

$$487 + 601$$

Περισσότερο από 1.000

Λιγότερο από 1.000

2

Υπολογίζω οριζόντια και συμπληρώνω το αποτέλεσμα.

$$1.250 + 1.350 = \dots$$

$$3.000 - 2.450 = \dots$$

$$1.340 + 1.340 = \dots$$

$$2.567 - 1.456 = \dots$$

$$1.111 + 1.234 = \dots$$

$$2.650 - 1.300 = \dots$$

$$1.543 + 1.127 = \dots$$

$$2.875 - 1.455 = \dots$$

3

4

Κάνω τις πράξεις και γράφω το αποτέλεσμα.

Six empty rounded rectangular boxes for writing answers, colored orange, green, purple, light green, yellow, and blue from left to right.

5

Εκτελώ τις παρακάτω πράξεις. Για να ελέγξω αν το αποτέλεσμα είναι σωστό, εκτελώ την αντίστροφη πράξη.

$$\begin{array}{r} 2.342 \\ - 1.684 \\ \hline \end{array}$$

.....

$$\begin{array}{r} 1.684 \\ + \dots\dots \\ \hline \end{array}$$

.....

$$\begin{array}{r} 1.748 \\ + 1.154 \\ \hline \end{array}$$

.....

$$\begin{array}{r} \dots\dots \\ - \dots\dots \\ \hline \end{array}$$

.....

$$\begin{array}{r} 2.263 \\ - 1.265 \\ \hline \end{array}$$

.....

$$\begin{array}{r} \dots\dots \\ + \dots\dots \\ \hline \end{array}$$

.....

$$\begin{array}{r} 1.353 \\ + 1.247 \\ \hline \end{array}$$

.....

$$\begin{array}{r} \dots\dots \\ - \dots\dots \\ \hline \end{array}$$

.....

6

Ο διάσημος ζωγράφος Πάμπλο Πικάσσο γεννήθηκε το 1881 και πέθανε το 1973. Πόσα χρόνια έζησε;

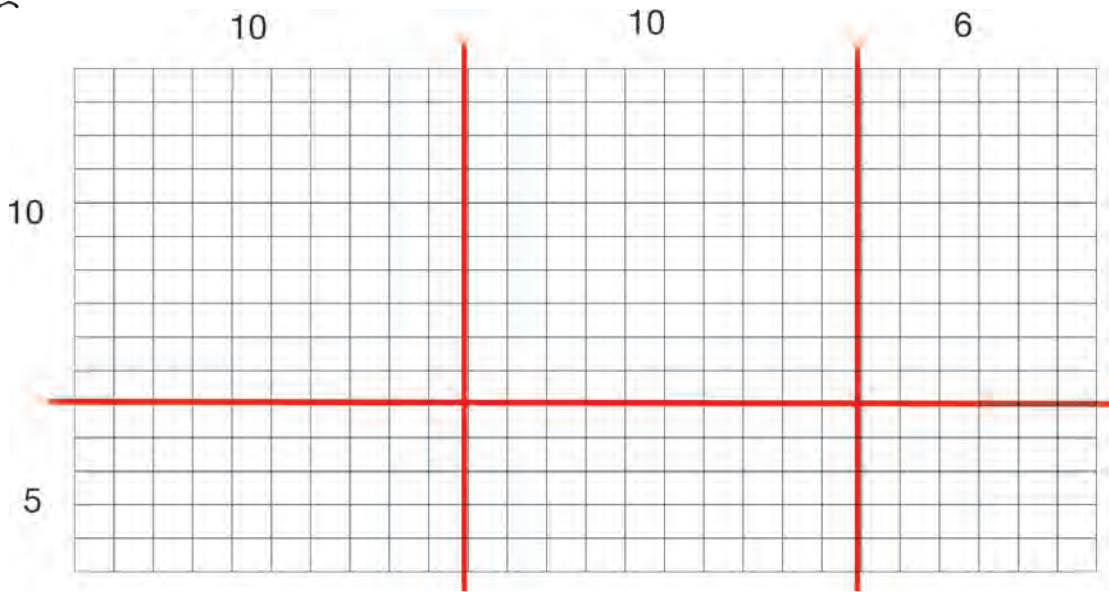

1

Υπολογίζω και γράφω τα γινόμενα.

2

1. Αναπαράγω το ίδιο σχήμα σε τετραγωνισμένο χαρτί.
2. Υπολογίζω τον αριθμό των τετραγώνων.
3. Συμπληρώνω την παρακάτω ισότητα:
 $\dots \times \dots = \dots$

3

Υπολογίζω τα παρακάτω γινόμενα και συμπληρώνω το αποτέλεσμα.

$10 \times 9 = \dots\dots\dots$	$10 \times 10 = \dots\dots\dots$	$20 \times 10 = \dots\dots\dots$
$7 \times 9 = \dots\dots\dots$	$13 \times 4 = \dots\dots\dots$	$23 \times 10 = \dots\dots\dots$
$6 \times 8 = \dots\dots\dots$	$12 \times 10 = \dots\dots\dots$	$35 \times 10 = \dots\dots\dots$
$11 \times 8 = \dots\dots\dots$	$15 \times 5 = \dots\dots\dots$	$40 \times 10 = \dots\dots\dots$

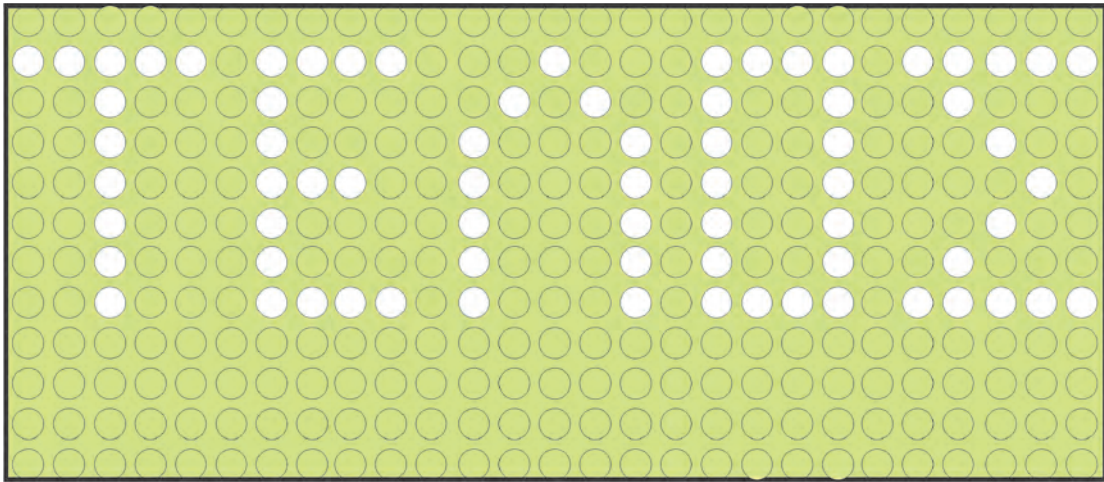
4

Υπολογίζω και γράφω τα γινόμενα.

Six empty rounded rectangular boxes for writing multiplication results, colored orange, green, purple, light green, yellow, and blue from left to right.

5

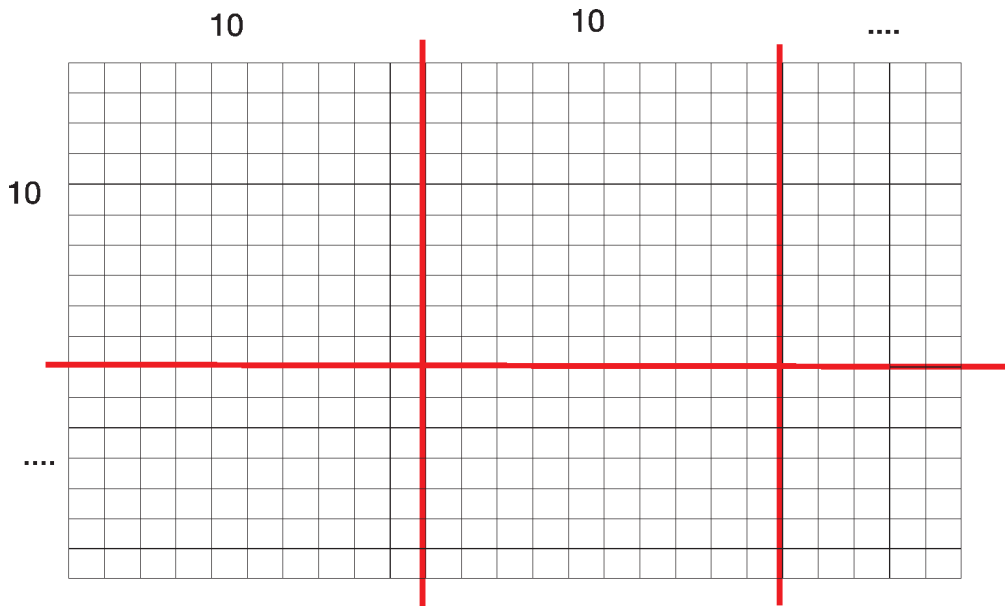

- Πόσες είναι όλες οι λάμπες;
Πώς τις μέτρησες;

6

Συμπληρώνω τους αριθμούς και βρίσκω πόσα είναι όλα τα τετραγωνάκια.

1

Υπολογίζω και γράφω τα γινόμενα.

Six empty rounded rectangular boxes for writing answers, colored orange, green, purple, light green, yellow, and blue from left to right.

2

Συμπληρώνω τα γινόμενα στον παρακάτω πίνακα.

	40	5
30	$30 \times 40 = \dots\dots\dots$	$30 \times \dots = \dots\dots$
6	$\dots \times \dots =$	$6 \times \dots = \dots\dots$

Χρησιμοποιώ τον πίνακα, για να υπολογίσω τα παρακάτω γινόμενα.

$45 \times 30 = \dots\dots\dots$

$45 \times 6 = \dots\dots\dots$

$40 \times 36 = \dots\dots\dots$

$36 \times 5 = \dots\dots\dots$

$45 \times 36 = \dots\dots\dots$

3

Υπολογίζω τα γινόμενα όπως στα παραδείγματα.

$35 \times 4 = (4 \times 5) + (4 \times 30) = 20 + 120 = 140$

$25 \times 4 = 20 + 80 = 100$

$26 \times 3 = \dots\dots\dots$

$36 \times 3 = \dots\dots\dots$

$42 \times 5 = \dots\dots\dots$

$64 \times 5 = \dots\dots\dots$

$134 \times 3 = \dots\dots\dots$

$125 \times 4 = \dots\dots\dots$

$142 \times 4 = \dots\dots\dots$

$214 \times 3 = \dots\dots\dots$

4

Υπολογίζω και γράφω τα γινόμενα.

--	--	--	--	--	--

5

Η δασκάλα της τάξης, η κυρία Άννα, μαζεύει τα χρήματα για την ημερήσια εκδρομή. Στην τάξη υπάρχουν 18 παιδιά. Κάθε παιδί θα πληρώσει 25 ευρώ. Πόσα χρήματα θα μαζέψει η κυρία Άννα από όλα τα παιδιά της τάξης;

- Φτιάχνω έναν πίνακα, για να υπολογίσω το γινόμενο.
- Συμπληρώνω τα γινόμενα μέσα στον πίνακα.

Όλα τα χρήματα που θα μαζέψει η κυρία Άννα είναι: ..... ευρώ.

6

Συμπληρώνω τα γινόμενα μέσα στον πίνακα.

Χρησιμοποιώ τον πίνακα, για να υπολογίσω τα παρακάτω γινόμενα.

	100	50	6
20	..... x 100 = ...	... x ... = ...	... x ... = ...
3	3 x ..... = ...	... x ... = ...	... x ... = ...

156 x 20 = ...

156 x 3 = ...

156 x 23 = ...

50 x 23 = ...

100 x 23 = ...

1

Υπολογίζω και γράφω τα γινόμενα.

--	--	--	--	--	--

2

Εκτελώ τους παρακάτω πολλαπλασιασμούς.

$$\begin{array}{r} 43 \\ \times 25 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 52 \\ \times 46 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 64 \\ \times 53 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 75 \\ \times 30 \\ \hline \end{array}$$

3

Συμπληρώνω τα γινόμενα με βάση την πράξη του πολλαπλασιασμού και φτιάχνω τον αντίστοιχο πίνακα του πολλαπλασιασμού.

$$\begin{array}{r} 73 \\ \times 54 \\ \hline 292 \\ + 3650 \\ \hline 3942 \end{array} \begin{array}{l} \rightarrow \dots \times \dots \\ \rightarrow \dots \times \dots \\ \rightarrow \dots \times \dots \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 65 \\ \times 42 \\ \hline 130 \\ + 2600 \\ \hline 2730 \end{array} \begin{array}{l} \rightarrow \dots \times \dots \\ \rightarrow \dots \times \dots \\ \rightarrow \dots \times \dots \end{array}$$

4

Υπολογίζω και γράφω τα γινόμενα.

Six empty rounded rectangular boxes for writing answers, colored orange, green, purple, light green, yellow, and blue from left to right.

5

Βρίσκω τα λάθη στους παρακάτω πολλαπλασιασμούς και τα διορθώνω.

$$\begin{array}{r} 53 \\ \times 46 \\ \hline 308 \\ + 2050 \\ \hline 2328 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 67 \\ \times 54 \\ \hline 268 \\ + 305 \\ \hline 563 \end{array}$$

6

Κάνε αυτούς τους πολλαπλασιασμούς. Τι παρατηρείς;

$$\begin{array}{r} 74 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 74 \\ \times 60 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 74 \\ \times 63 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 74 \\ \times 36 \\ \hline \end{array}$$

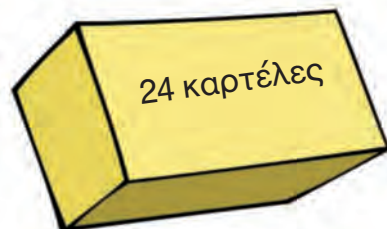
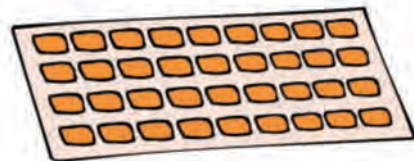
7

1. Γράφω με μορφή γινομένου πόσες καραμέλες έχει η μια καρτέλα.

.... x ....

2. Πόσες καραμέλες έχει μέσα το κουτί;

.... x ....

4. Προτείνουμε στους μαθητές πολλαπλασιασμούς δεκάδων διψήφιων αριθμών, όπως 50×10 , 30×30 , 40×30 κτλ.

Ο μανάβης

1

Είδος φρούτου					
Κιλά που αγόρασε	985	237	598		468

1. Ο μανάβης φόρτωσε τις μπανάνες και τα μήλα στο φορτηγό του. Πόσα κιλά φόρτωσε συνολικά;
2. Αν όλα τα φρούτα που αγόρασε ο μανάβης ζυγίζουν συνολικά 2.500 κιλά, πόσα κιλά κεράσια αγόρασε;

Ο Δημήτρης και η Ιόλη παίζουν ένα παιχνίδι που κράτησε 3 γύρους. Μπορείς να βρεις ποιος κέρδισε στο τέλος; Πόσοι πόντοι είναι η διαφορά τους;

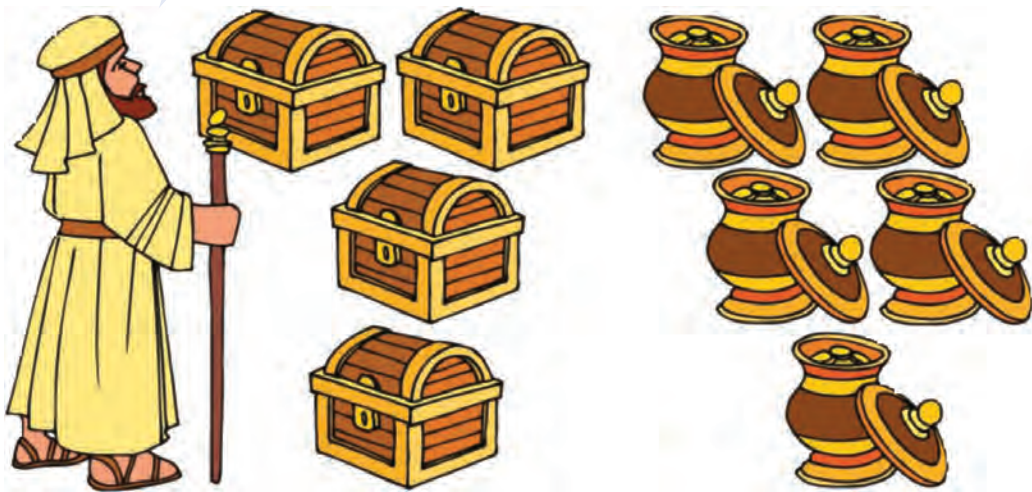
2

Δημήτρης	Ιόλη
545	583
303	294
218	305

Πόσα χρυσά νομίσματα έχει ο σείχης;

Κάθε σεντούκι έχει 72 χρυσά νομίσματα.
Κάθε πιθάρι έχει 54 χρυσά νομίσματα.

Με τους παρακάτω αριθμούς φτιάχνω ένα πρόβλημα και το λύνω.

480
12
4

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1

Υπολογίζω και γράφω τα γινόμενα.

--	--	--	--	--	--

2

Συμπληρώνω τα κενά με αριθμούς ή αριθμολέξεις.

	δύο χιλιάδες εξακόσια σαράντα δύο
1.540	
	δύο χιλιάδες δέκα επτά
2.305	
	δύο χιλιάδες ένα

3

1. Υπολογίζω το γινόμενο 23×17 .
Επιβεβαιώνω το αποτέλεσμα με την αριθμομηχανή.

2. Χρησιμοποιώ το αποτέλεσμα του προηγούμενου πολλαπλασιασμού, για να υπολογίσω τα παρακάτω γινόμενα. Υπολογίζω τα γινόμενα αυτά, χωρίς να κάνω πολλαπλασιασμό και χωρίς αριθμομηχανή.

23×18

24×17

23×170

Επιβεβαιώνω το αποτέλεσμα με την αριθμομηχανή.

4

Υπολογίζω και γράφω τα γινόμενα.

Six empty rounded rectangular boxes for writing answers, colored orange, green, purple, light green, yellow, and blue from left to right.

5

Κάνω τους παρακάτω πολλαπλασιασμούς.

$$\begin{array}{r} 54 \\ \times 35 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 68 \\ \times 43 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 87 \\ \times 40 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 89 \\ \times 76 \\ \hline \end{array}$$

6

Βουνά της Ελλάδας

Όνομα	Ύψος
Βόρας	2.524
Γράμμος	2.523
Γκιώνας	2.507
Όλυμπος	2.917
Σμόλικας	2.637

1. Ποια είναι τα δύο ψηλότερα βουνά στον διπλανό πίνακα;

.....

Τι διαφορά ύψους έχουν μεταξύ τους τα δύο αυτά βουνά;

.....

2. Πόσο πιο ψηλός είναι ο Όλυμπος από τον Βόρα;

.....

1

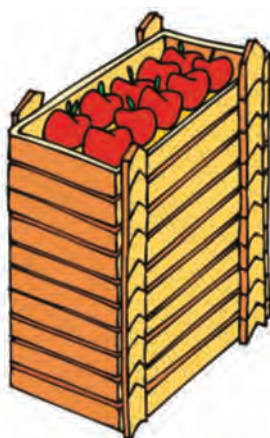
Βρίσκω το αποτέλεσμα και γράφω τη διαίρεση.

--	--	--	--	--	--

2

Σε ένα αγρόκτημα οι εργάτες μαζεύουν 400 μήλα. Στη συνέχεια τα συσκευάζουν σε τελάρα των 10 μήλων και τα τελάρα τα τοποθετούν σε στήλες των 10.

1) Πόσα τελάρα θα γεμίσουν με τα 400 μήλα;

2) Πόσες σειρές των 10 τελάρων θα δημιουργηθούν;

3

Κάνω τις παρακάτω πράξεις και συμπληρώνω το αποτέλεσμα.

$16 \times 10 = \dots\dots\dots$

$14 \times 100 = \dots\dots\dots$

$40 : 10 = \dots\dots\dots$

$160 : 10 = \dots\dots\dots$

$1.400 : 100 = \dots\dots\dots$

$2.500 : 100 = \dots\dots\dots$

$89 \times 10 = \dots\dots\dots$

$27 \times 100 = \dots\dots\dots$

$1.580 : 10 = \dots\dots\dots$

$143 \times 10 = \dots\dots\dots$

$3 \times 1.000 = \dots\dots\dots$

$2.300 : 10 = \dots\dots\dots$

4

Η Κορίνα κάνει αποταμίευση και μαζεύει χαρτονομίσματα των 10 ευρώ.

Έχει μαζέψει στον κουμπαρά 70 χαρτονομίσματα των 10 ευρώ.

Πόσα ευρώ έχει μαζέψει συνολικά;

Η Κορίνα πηγαίνει στην τράπεζα τα λεφτά που έχει μαζέψει, για να τα ανταλλάξει με χαρτονομίσματα των 100 ευρώ.

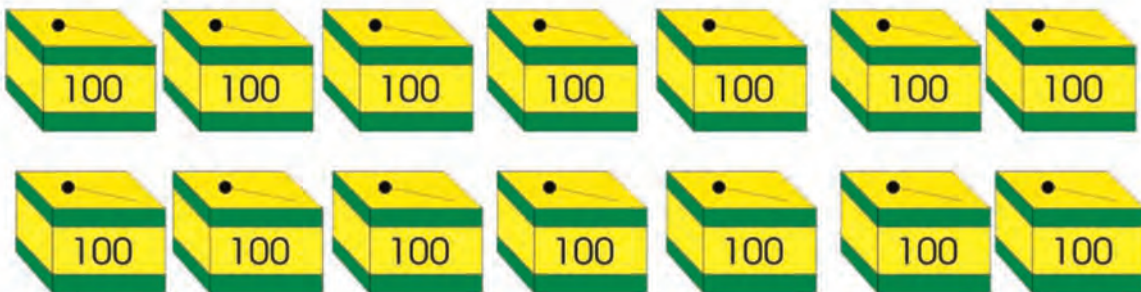

Πόσα χαρτονομίσματα των 100 ευρώ θα πάρει;

5

Πόσες είναι όλες οι καρφίτσες μέσα στα κουτιά;

Γράφω την πράξη και δικαιολογώ την απάντηση.

1

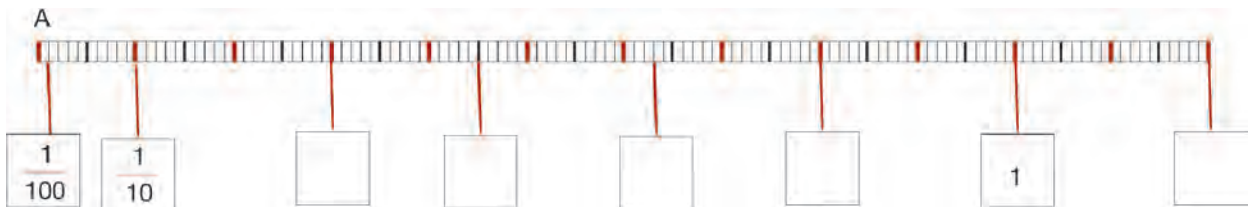
- Πόσα **δέκατα** υπάρχουν σε μια μονάδα; .....
- Πόσα **εκατοστά** υπάρχουν σε μια μονάδα; .....
- Πόσα **εκατοστά** υπάρχουν σε ένα **δέκατο**; .....
- Πόσα **χιλιοστά** υπάρχουν σε μια μονάδα; .....
- Πόσα **χιλιοστά** υπάρχουν σε ένα **εκατοστό**; .....

2

1) Επάνω στην ευθεία τοποθετώ τα σημεία Β, Γ, και Δ έτσι ώστε:

$$AB = \frac{4}{10}, \quad A\Gamma = \frac{65}{100}, \quad A\Delta = 1 + \frac{15}{100}$$

2) Συμπληρώνω στα τετράγωνα τους αριθμούς που λείπουν.

3

Γράφω τον αμέσως μικρότερο και τον αμέσως μεγαλύτερο φυσικό αριθμό από τα παρακάτω κλάσματα:

$$3 < \frac{38}{10} < 4$$

$$\dots < \frac{64}{10} < \dots$$

$$\dots < \frac{246}{10} < \dots$$

$$\dots < \frac{7}{10} < \dots$$

$$\dots < \frac{428}{100} < \dots$$

$$\dots < \frac{1.238}{10} < \dots$$

Ο Πυθαγόρας υπολογίζει τα νομίσματα.

$$1 \text{ λεπτό} = \frac{\dots}{\dots} \text{ του ευρώ}$$

$$10 \text{ λεπτά} = \frac{\dots}{100} = \frac{\dots}{10} \text{ του ευρώ}$$

$$23 \text{ λεπτά} = \frac{\dots}{10} + \frac{\dots}{100} \text{ του ευρώ}$$

Πώς μπορώ να γράψω σε άθροισμα μονάδων και δεκαδικών κλασμάτων τα παρακάτω ποσά;

$$4 \text{ ευρώ και } 35 \text{ λεπτά είναι: } 4 + \frac{\dots}{100} + \frac{\dots}{100} = 4 + \frac{\dots}{10} + \frac{\dots}{100}$$

$$8 \text{ ευρώ και } 67 \text{ λεπτά είναι: } \dots + \frac{\dots}{10} + \frac{\dots}{100}$$

Υπολογίζω και συμπληρώνω τους αριθμούς.

$$\frac{30}{100} = \frac{\dots}{10}$$

$$\frac{80}{100} = \frac{8}{\dots}$$

$$\frac{400}{100} = \dots$$

$$\frac{48}{100} = \frac{40}{\dots} + \frac{\dots}{\dots} = \frac{4}{\dots} + \frac{\dots}{\dots}$$

$$\frac{87}{100} = \frac{\dots}{100} + \frac{\dots}{100} = \frac{\dots}{10} + \frac{\dots}{\dots}$$

$$\frac{368}{100} = \frac{\dots}{100} + \frac{\dots}{100} + \frac{\dots}{100} = \dots + \frac{\dots}{10} + \frac{\dots}{100}$$

1

Μετατρέπω δεκαδικά κλάσματα σε δεκαδικούς αριθμούς.

2

Με τη βοήθεια της αριθμομηχανής συμπλήρωσε τον παρακάτω πίνακα:

Δεκαδικό κλάσμα	Χτυπάω	Βρίσκω	Αναλύω
$\frac{567}{100}$	<input type="text" value="567"/> ÷ <input type="text" value="100"/> =	5,67	$5 + \frac{6}{10} + \frac{7}{100}$
$\frac{567}{10}$	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
$\frac{2.895}{10}$	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
$\frac{2.895}{100}$	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text" value="47"/> ÷ <input type="text" value="10"/> =	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text" value="47"/> ÷ <input type="text" value="100"/> =	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	2,153	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	28,17	<input type="text"/>

3

Συμπληρώνω τους πίνακες.

:10	(	24	78	5	1	10	....	....	536	2.653
		2,4	....	....	....	....	5,8	17	....	....

:100	(	376	645	2.532	87	....	....	28	4	1.001
		3,76	....	....	....	0,74	7,09	....	....	....

4

Γράφω και διαβάζω δεκαδικούς αριθμούς.

--	--	--	--	--	--

5

Συμπληρώνω τους αριθμούς και τις αριθμολέξεις.

Τρεις μονάδες και δύο δέκατα	
Έξι μονάδες και είκοσι τρία εκατοστά	
Δέκα οκτώ μονάδες και τρία εκατοστά	
Πενήντα έξι μονάδες και επτά δέκατα και πέντε εκατοστά	
	0,36
	10,7

6

Βρίσκω και σχεδιάζω τα νομίσματα.

15,42 ευρώ	10 10	5 5	20Λ	20Λ	2Λ
6,17 ευρώ					
0,53 ευρώ					
0,05 ευρώ					

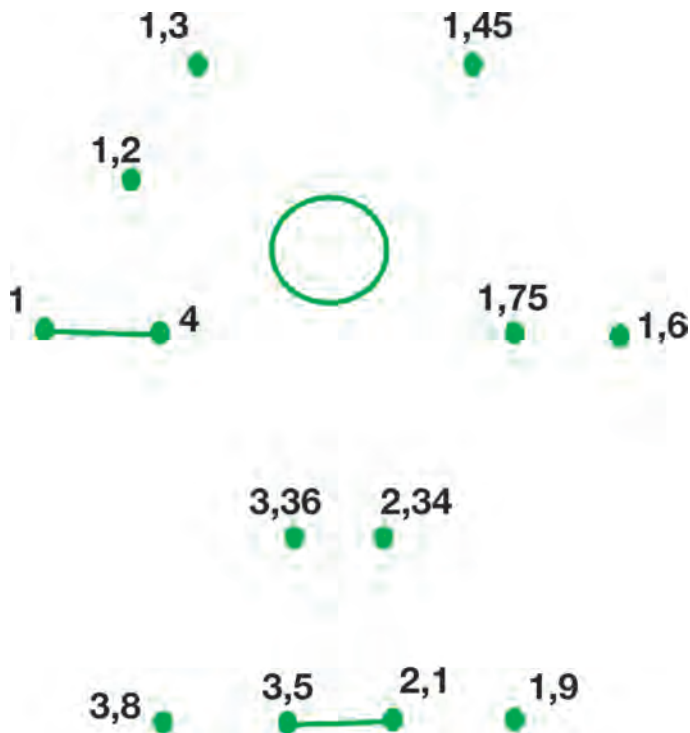
1

Γράφω τα ποσά των ευρώ με αριθμούς.

2

Ενώνω τους αριθμούς με τη σειρά, για να σχηματίσω την εικόνα.

3

Τοποθετώ την υποδιαστολή στους παρακάτω αριθμούς με τέτοιο τρόπο, ώστε ο αριθμός 4 να είναι το ψηφίο που δείχνει τα δέκατα στον κάθε αριθμό.

2614	5842	364	2467	14	963543
↓	↓	↓	↓	↓	↓
<input type="text" value="261,4"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

4

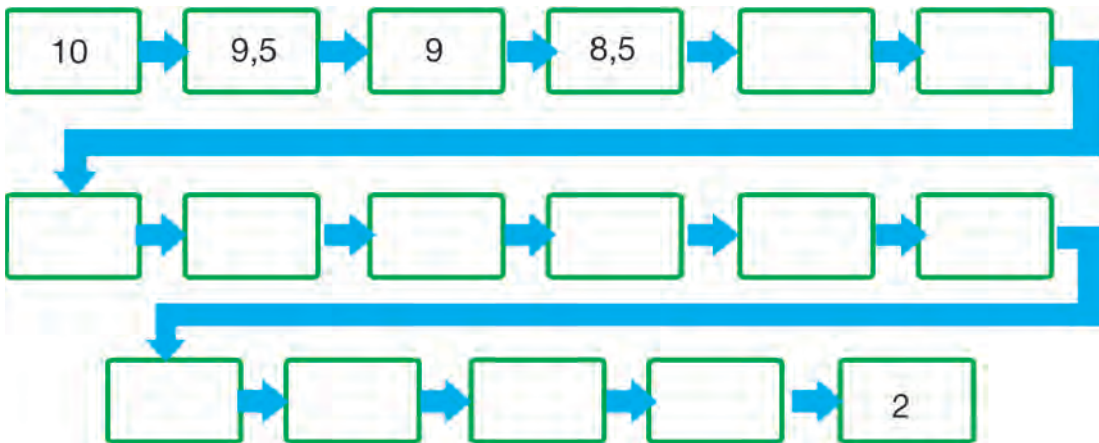
Γράφω δεκαδικούς αριθμούς.

Six empty rounded rectangular boxes for writing decimal numbers, colored orange, green, purple, light green, yellow, and blue from left to right.

5

Παρατηρώ τη σειρά των αριθμών και συμπληρώνω τους αριθμούς που λείπουν.

6

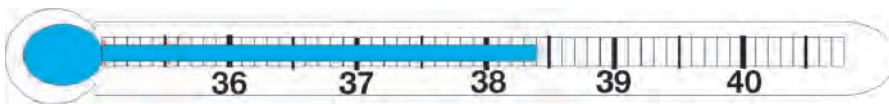
Βρίσκω και συμπληρώνω τον αριθμό.

$3,6 < \dots < 4$	$7,9 < \dots < 8$
$0,3 < \dots < 0,4$	$7,09 < \dots < 8$
$25 < \dots < 26$	$0,1 < \dots < 0,3$
$25,5 < \dots < 26,5$	$0,60 < \dots < 0,70$

7

Πόσο πυρετό έχει ο Πέτρος;

.....

1

Κάνω τις πράξεις και γράφω το αποτέλεσμα.

--	--	--	--	--	--

2

Τοποθετώ κάθετα τους αριθμούς και κάνω τις παρακάτω πράξεις:

$$25,36 + 13,42$$

$$8,65 - 3,46$$

$$17,26 + 0,02$$

$$4,75 - 0,03$$

$$4,2 - 3,6$$

3

1. Πόσα εκατοστά κορδέλα χρησιμοποιήθηκε σε κάθε δώρο;

.....

2. Πόση κορδέλα χρησιμοποιήθηκε και για τα δύο δώρα μαζί;

.....

3. Πόση περισσότερη κορδέλα χρησιμοποιήθηκε για το κόκκινο κουτί;

.....

4

Κάνω τις πράξεις και γράφω το αποτέλεσμα.

Six empty rounded rectangular boxes for writing answers, colored orange, green, purple, light green, yellow, and blue from left to right.

5

Βρίσκω και κυκλώνω την απάντηση που φαίνεται να είναι πιο κοντά στο σωστό αποτέλεσμα.

$$18,21 + 31,67$$

490

55

498

49

$$35,62 - 14,31$$

210

2130

21

25

$$6,42 + 15,3$$

790

79

21

210

$$7,43 - 0,17$$

730

7

74

73

6

Με ποιους συνδυασμούς μπορούμε να βρούμε το άθροισμα 0,9 χρησιμοποιώντας τρεις κάρτες;

0,1

0,2

0,3

0,4

0,5

0,6

0,7

0,8

0,9

1

Μετατρέπω δεκαδικά κλάσματα σε δεκαδικούς αριθμούς.

Blank boxes for writing decimal numbers.

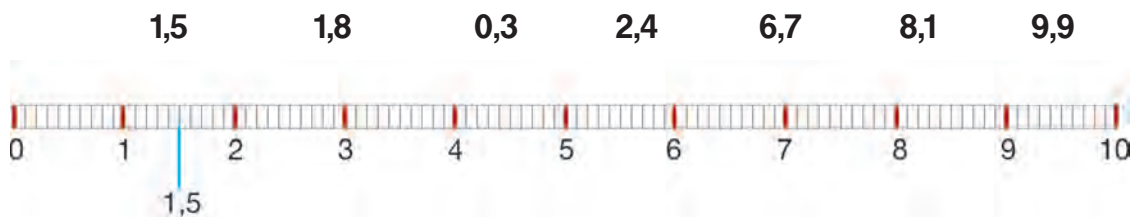
2

Σχεδιάζω 10 ανθρωπάκια. Βάζω καπέλο στα $\frac{6}{10}$ από αυτά.
Σχεδιάζω γένια στα $\frac{4}{10}$ από αυτά. Σχεδιάζω ένα ξίφος στα $\frac{5}{10}$ από αυτά.

3

Τοποθετώ τους παρακάτω δεκαδικούς αριθμούς επάνω στην αριθμογραμμή:

4

Γράφω και διαβάζω δεκαδικούς αριθμούς.

5

Βρίσκω το συνολικό ποσό και το γράφω με δεκαδικό αριθμό:

Ευρώ

Ευρώ

Ευρώ

Ευρώ

Ευρώ

Ευρώ

6

Μετατρέπω τους δεκαδικούς αριθμούς σε δεκαδικά κλάσματα:

$$3,48 = \frac{348}{100}$$

$$14,25 =$$

$$0,4 =$$

$$0,32 =$$

$$5,08 =$$

$$0,326 =$$

$$0,05 =$$

$$0,001 =$$

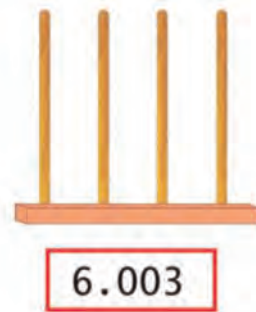
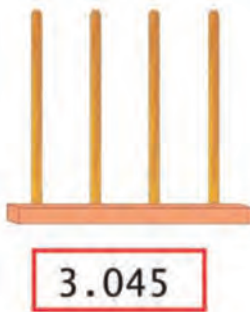
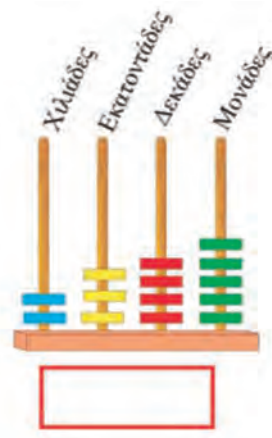
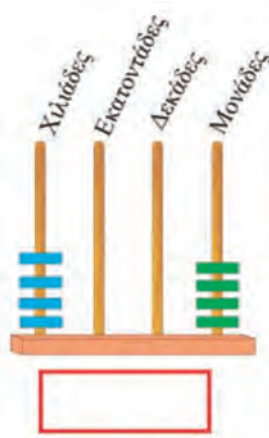
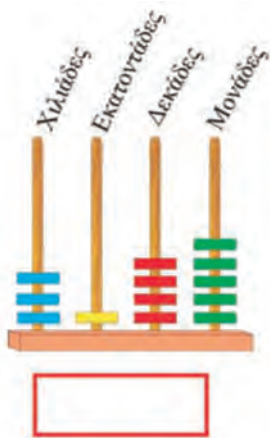

Γράφω τους αριθμούς.

1

Συμπληρώνω τους αριθμούς και τις ψηφίδες στους άβακες.

2

Ποιος αριθμός είναι ο μεγαλύτερος;

Ποιος είναι ο μικρότερος;

4080

4008

4800

Ο μεγαλύτερος είναι ο .....

Ο μικρότερος είναι ο .....

3

Ποιους αριθμούς μπορώ να σχηματίσω με τα παρακάτω 4 ψηφία;

2

1

4

6

.....

.....

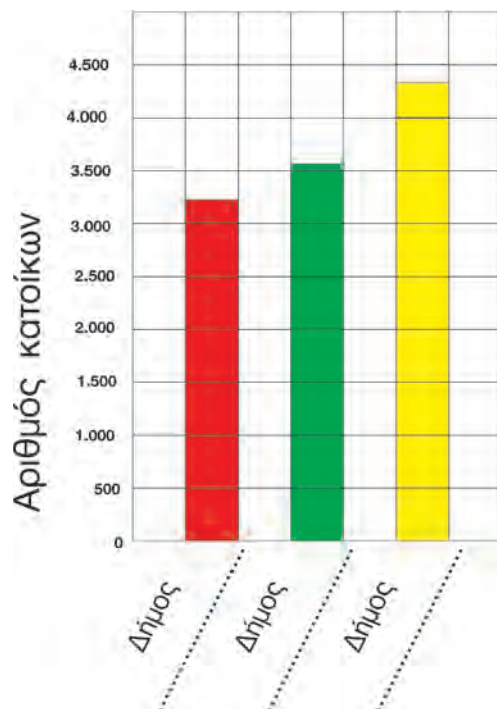
.....

- Ποιος είναι ο μικρότερος αριθμός που μπορώ να σχηματίσω με τα 4 ψηφία;
Απάντηση: .....
- Ποιος είναι ο μεγαλύτερος αριθμός που μπορώ να σχηματίσω με τα 4 ψηφία;
Απάντηση: .....

Διαβάζω τις πληροφορίες και συμπληρώνω τα ονόματα των δήμων στη σωστή θέση στο διάγραμμα.

Ο Δήμος Μηλιάς έχει 3.245 κατοίκους.
Ο Δήμος Πλατάνου έχει 3.524 κατοίκους.
Ο Δήμος Ροδιάς έχει 4.352 κατοίκους.

Πόσα κιλά είσαι;

Είμαι . . . . . κιλά.
Ο διπλανός μου είναι . . . . . κιλά.

Γράψε τι έδειξε η ζυγαριά.

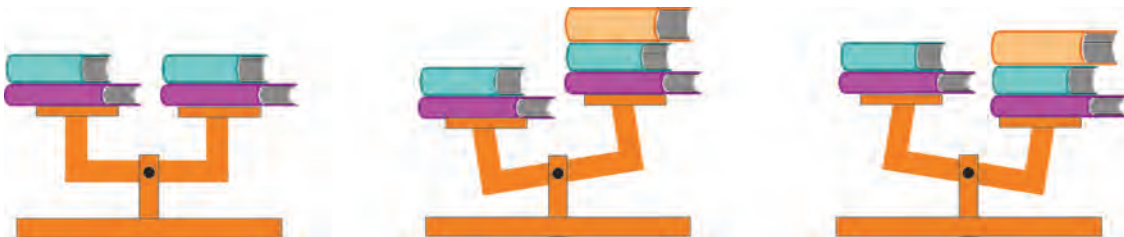

1

Ποιος ζυγίζει περισσότερα κιλά; Εσύ ή ο διπλανός σου; Βάλε τα ονόματά σας στη σωστή θέση στην τραμπάλα.

Βάλε ένα στις εικόνες που σου φαίνονται σωστές

2

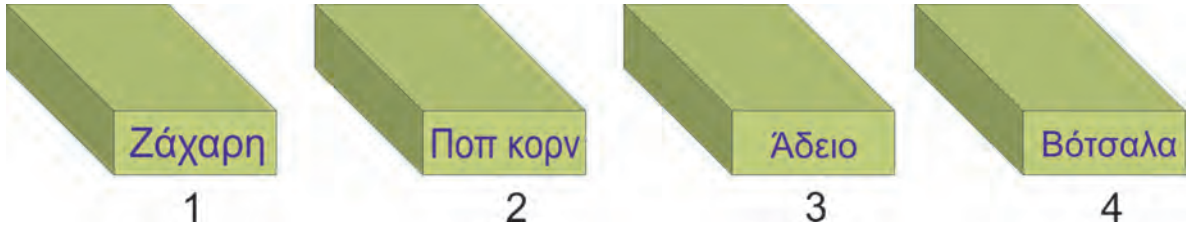
3

Όλα τα κουτιά έχουν το ίδιο μέγεθος.

Ποιο είναι βαρύτερο;

Γράψε τους αριθμούς στη σειρά, από το βαρύτερο στο ελαφρύτερο.

.....

4

Ο Χοντρός και ο Λιγνός

Ο Χοντρός και ο Λιγνός μαζί ζυγίζουν 164 κιλά.

Ο Χοντρός ζυγίζει 106 κιλά.

Πόσα κιλά ζυγίζει ο Λιγνός;

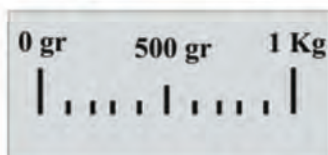
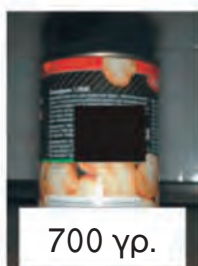
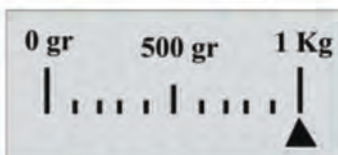
.....

.....

5

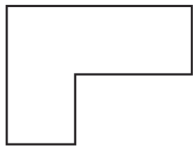
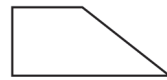
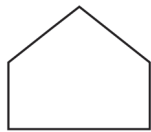
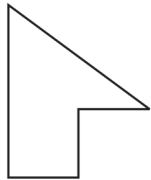
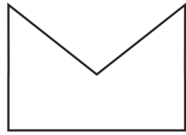
Πόσο ζυγίζει το καθένα; Σχεδιάζω τον δείκτη στη ζυγαριά.

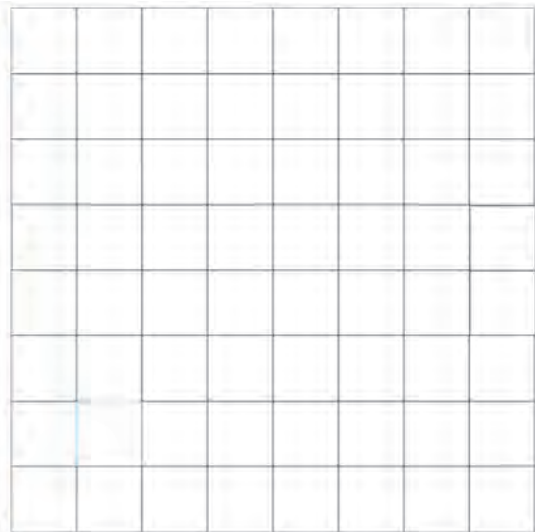
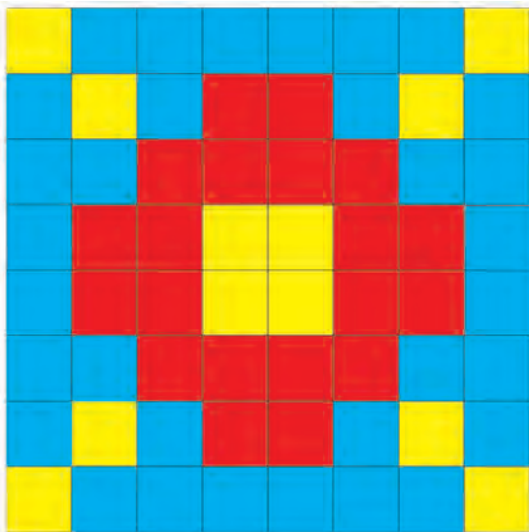
1

Ενώνω με μια γραμμή τα κομμάτια που, αν ενωθούν, σχηματίζουν ένα τετράγωνο, τρίγωνο ή ορθογώνιο.

2

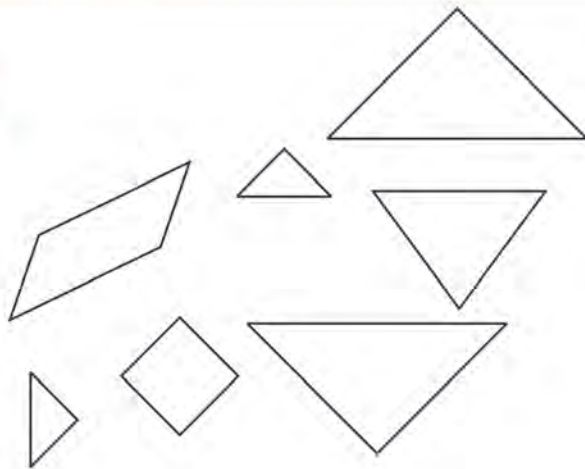
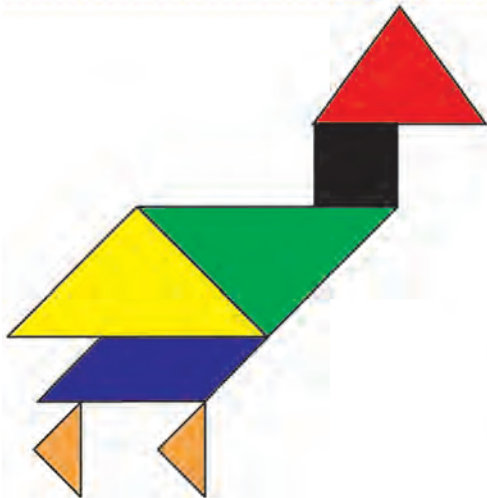
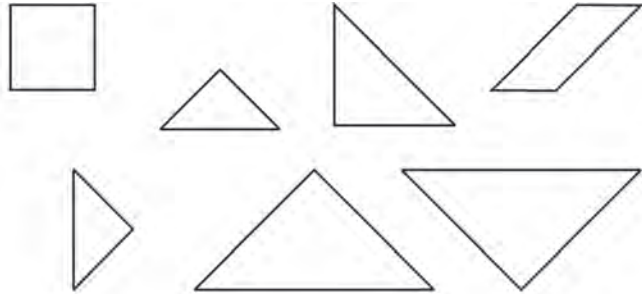
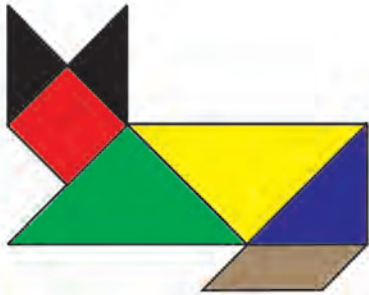
Παρατηρώ και χρωματίζω δίπλα, για να σχηματιστεί η ίδια εικόνα.

3

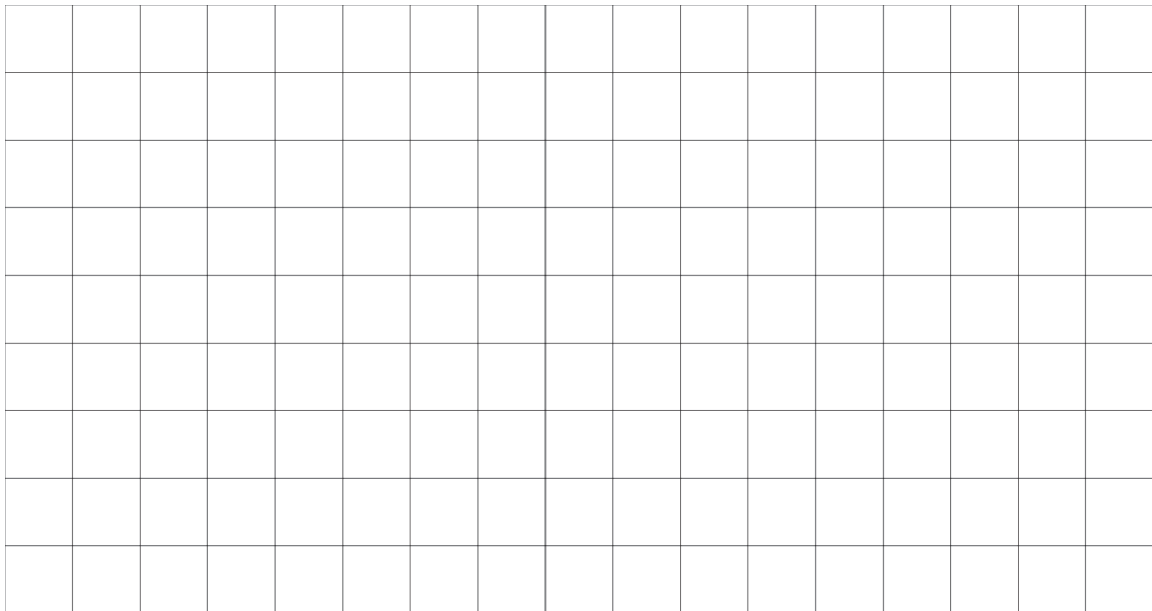
Χρωματίζω με το ίδιο χρώμα τα κομμάτια του τάγκραμ.

4

Φτιάξε το δικό σου πλακόστρωτο.

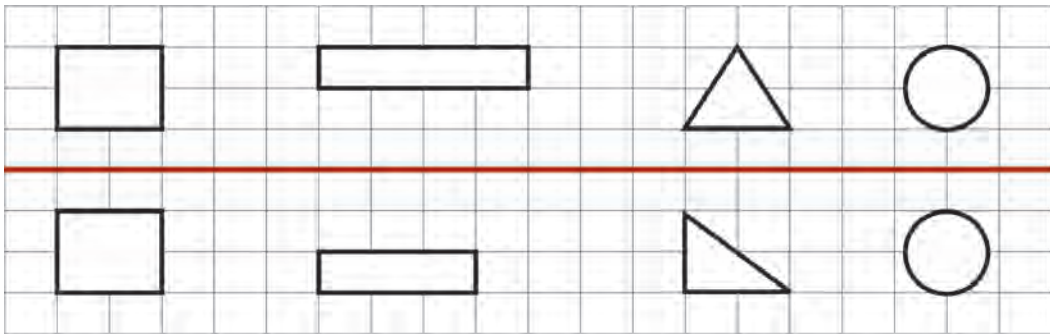
1

Συνέχισε τον χρωματισμό, για να γίνει η εικόνα συμμετρική.

2

Φαντάσου ότι διπλώνεις τη σελίδα κατά μήκος της κόκκινης γραμμής. Ποια σχήματα θα ταυτιστούν;

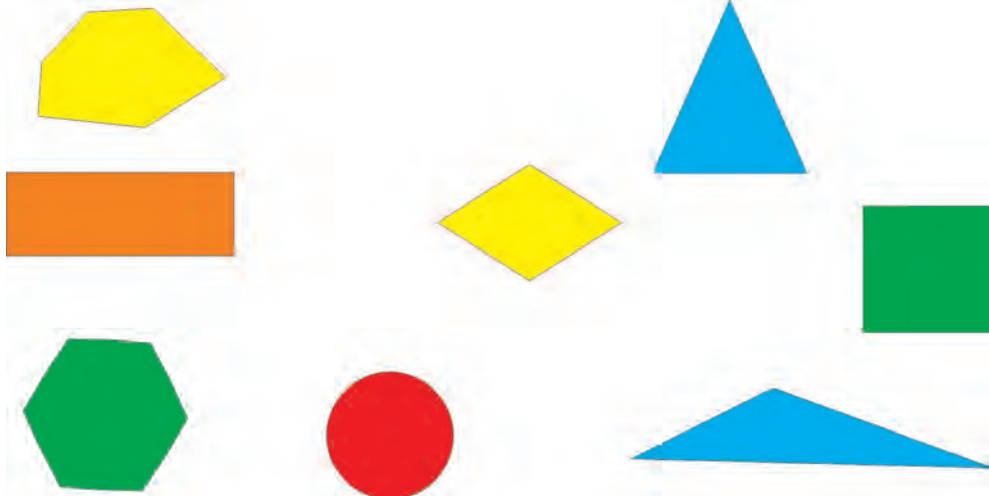

Θα ταυτιστούν τα .....

3

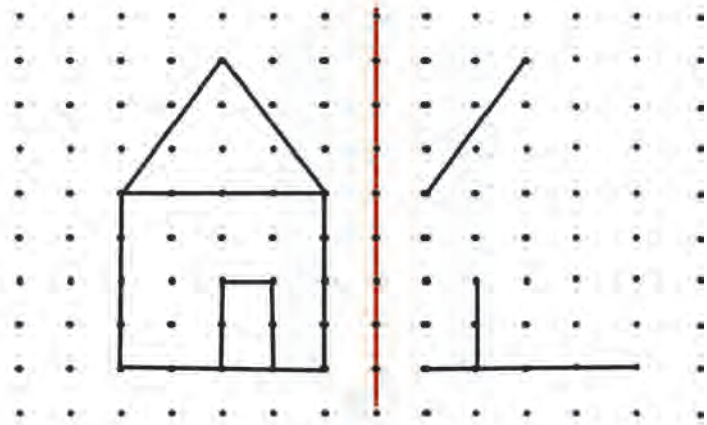
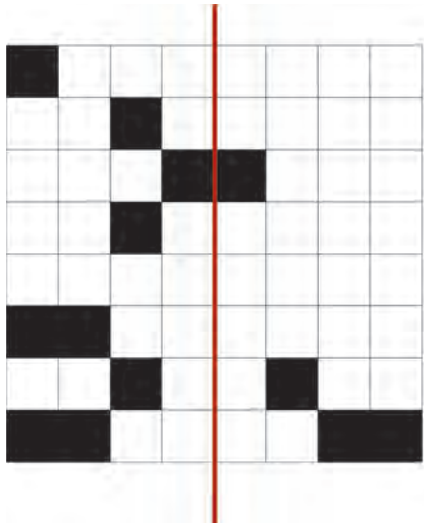
Ποια από τα παρακάτω σχήματα είναι συμμετρικά; Βρες και χάραξε τους άξονες συμμετρίας.

4

Συμπληρώνω τα σχήματα, για να γίνουν συμμετρικά.

5

Κάποια κεφαλαία γράμματα της αλφαβήτου έχουν έναν κατακόρυφο άξονα συμμετρίας, όπως το Α. Κάποια έχουν έναν οριζόντιο, όπως το Β, και κάποια έχουν και κατακόρυφο κι οριζόντιο άξονα, όπως το Η. Βρες και χάραξε τους άξονες συμμετρίας στα παρακάτω γράμματα.

Οι δεινόσαυροι

1

Στεγόσαυρος
1.398 κιλά

Βροντόσαυρος
1.147 κιλά

Τυραννόσαυρος
1.875 κιλά

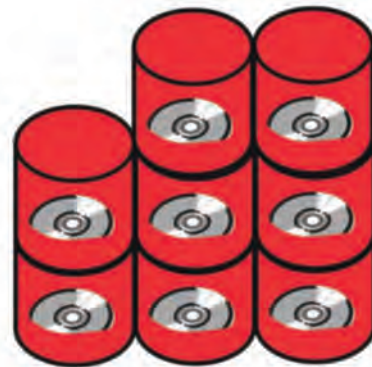
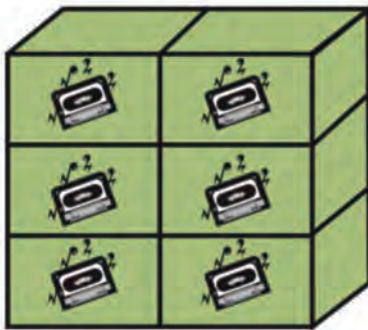
Πόσο ζυγίζουν όλοι μαζί;

.....

Η Σοφία έχει μια μεγάλη συλλογή από κασέτες και CD. Σε κάθε πράσινο κουτί υπάρχουν 48 κασέτες και σε κάθε κόκκινο κουτί υπάρχουν 72 CD.

2

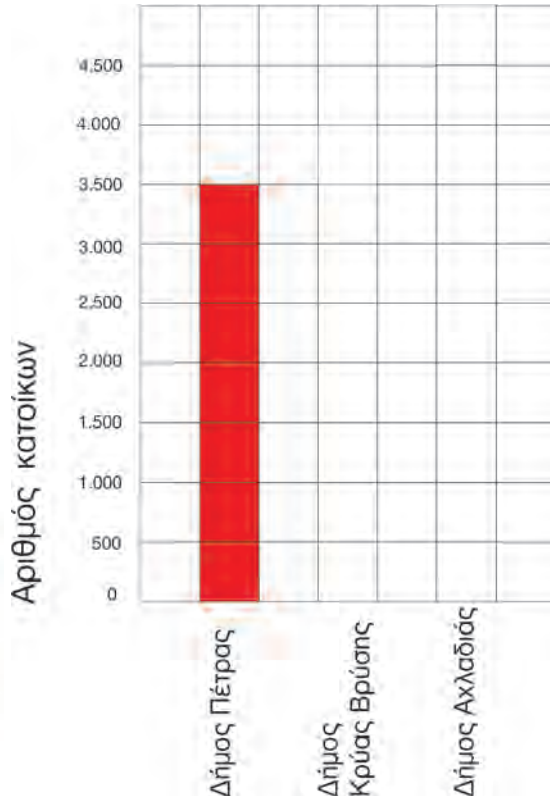
1. Πόσες κασέτες έχει στη συλλογή της;.....
2. Πόσα CD έχει στη συλλογή της;.....
3. Έχει περισσότερες κασέτες ή CD; .....

3

Διαβάζω τις πληροφορίες και συμπληρώνω στο διάγραμμα τους πληθυσμούς των δήμων.

- Ο Δήμος Κρύας Βρύσης έχει 2.500 κατοίκους.
- Ο Δήμος Πέτρας έχει 3.500 κατοίκους.
- Ο Δήμος Αχλαδιάς έχει 4.000 κατοίκους.

4

Γράφω ένα πρόβλημα και ζωγραφίζω μια σχετική εικόνα. Το δίνω στον διπλανό μου να το λύσει.

.....

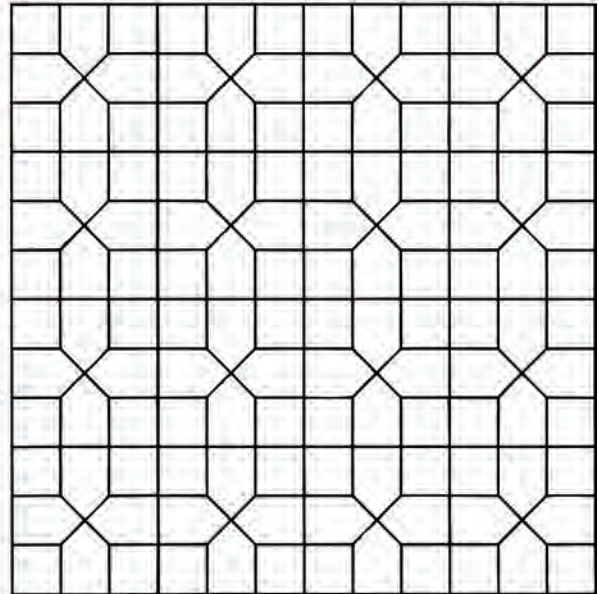
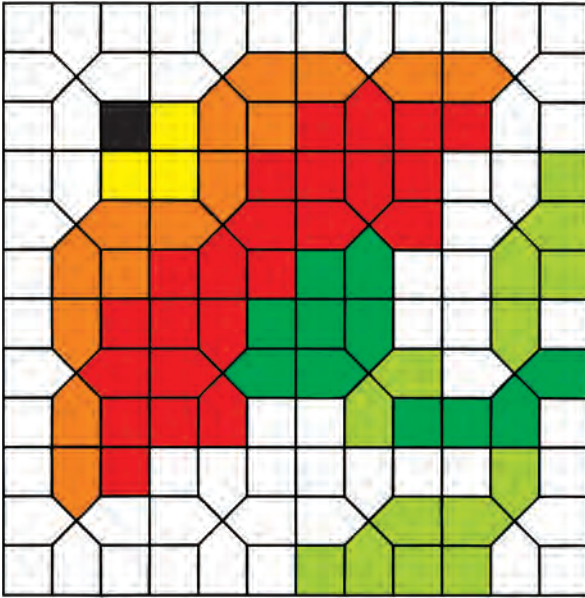
.....

.....

1

Παρατηρώ το μωσαϊκό και χρωματίζω δίπλα, για να φτιάξω ένα ίδιο.

2

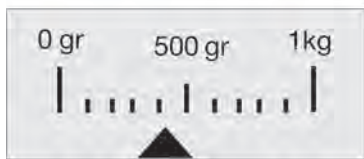
Συμπληρώνω τα μοτίβα.

3

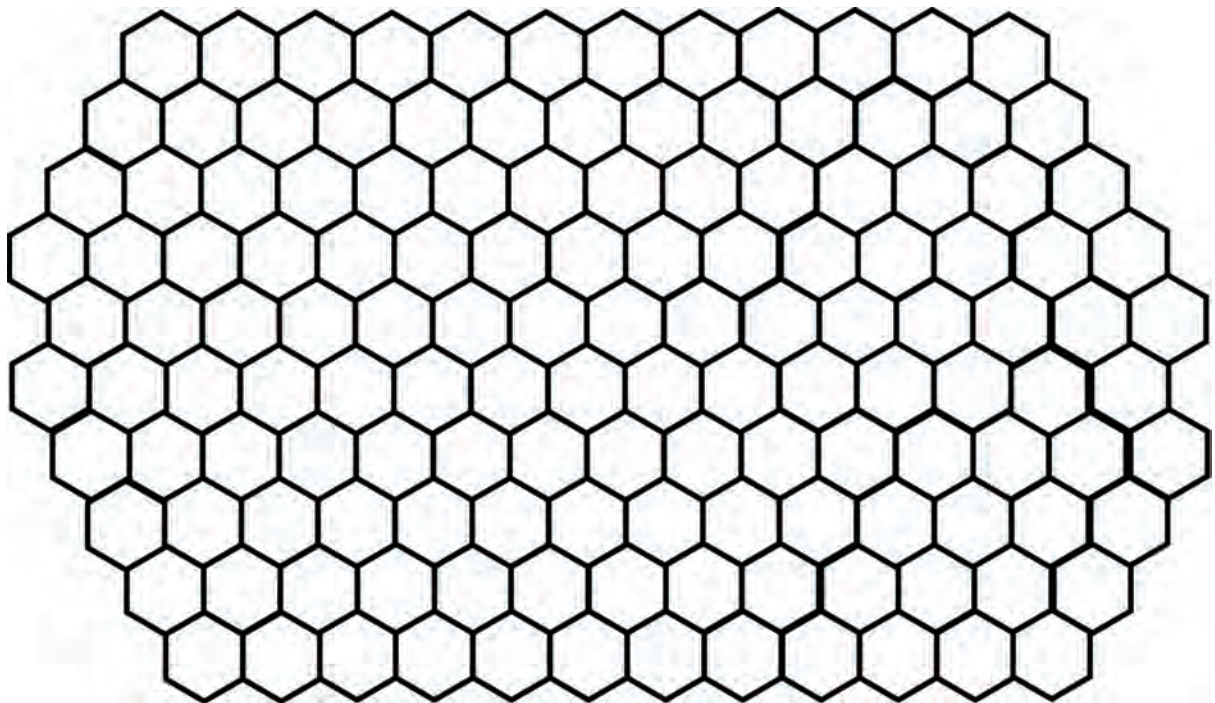
Αντιστοιχίζω με μια γραμμή τις ηλεκτρονικές με τις παραδοσιακές ζυγαριές.

4

Χρωματίζω, για να φτιάξω το δικό μου πλακόστρωτο.

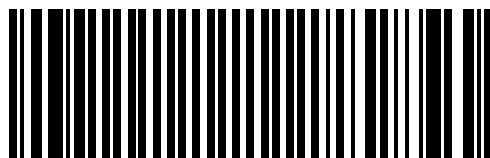

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

Κωδικός Βιβλίου: 0-10-0062
ISBN Set 978-960-06-2519-6
Τ.Γ 978-960-06-2522-6

(01) 000000 0 10 0062 7